

УДК 371.13

DOI 10.31494/2412-9208-2018-1-3-213-222

The ability to learn: essence, content and structure in foreign language teaching of higher non-language educational institutions students

Вміння вчитись: сутність, зміст і структура в навчанні іноземної мови студентів немовних закладів вищої освіти

Natalia Likhoshved,

senior lecturer

<https://orcid.org/0000-0002-5773-2216>

sunnylightnl@gmail.com

Наталія Лихошвед,

старший викладач

Tetiana Les',

senior lecturer

<https://orcid.org/0000-0003-3190-454X>

tetyana.les@gmail.com

Тетяна Лесь,

старший викладач

Zhytomyr National University for

Agronomy and Ecology

✉ 7 Staryi Bulvar str.,

Zhytomyr, 10002

Житомирський національний

агроєкологічний університет

✉ Старий бульвар, 7, Житомир,

10002

Original manuscript received September 14, 2018

Revised manuscript accepted November 12, 2018

ABSTRACT

The formation of students' of non-language higher educational institutions ability to learn is demanded by the English for Special Purposes Curriculum. According to this demand students are supposed to be taught how to: search for information; speak and write in the academic setting; organise their activities; foster self-awareness and self-evaluation. A prerequisite for this ability is the activation of their learning process by means of: creating a positive image of professional activities in future; raising students' awareness of the essence of professional education and, on this basis, the interest for professional knowledge, skills and habits; developing motivation of learning and of participating in would-be professional activities; urging students to evaluate their actions, deeds, modes of behavior correctly; educating their habits for self-analysis, self-control and the need for self-development; creating problem situations in the process of learning that require independent creative and active behavior, and engaging students in their solving; using dialogical methods of teaching that foster students' independence, creativity and activeness; prioritising collecting forms of work and interaction of students; organising learning in the form of contests, stimulating students' initiative and creativity; problem character of teaching the material; applying professional knowledge, habits and skills in practice; differentiation of the material according to intellectual and physical potential of students; teacher's ability to feel students' psychic state etc.

The prerequisite for developing students' ability to learn is teaching them language learning strategies defined as: an organised, aimed and guided line of behavior chosen by a person for accomplishing a task that he / she sets for himself / herself or which he / she comes across. The comparison of Curriculum demands and of definitions of strategy groups allowed interpreting the content of non-language higher

educational institution students' ability to learn as the ability to use cognitive, compensatory learning, metacognitive, affective, social and achievement strategies.

Keywords: *ability to learning, activeness, strategy of language learning.*

Вступ. Ефективність вищої професійної освіти значною мірою залежить від уміння студентів учитись, що складає основу їх готовності до неперервної освіти впродовж життя. Як вважає І. Зязюн (2001, с. 15), у співвідношенні з особистістю це означає, що людина вчиться постійно, без відносно довгих перерв або в освітніх установах, або засобами самоосвіти. В умовах вивчення іноземної мови (ІМ) в немовних закладах вищої освіти (НЗВО) здатність до неперервної самоосвіти передбачає, з одного боку, активність студентів, а з іншого – їх уміння вчитись.

Активність особистості тлумачиться в психології як ініціативний вплив на навколишнє середовище, інших людей і себе (Дьяченко, 2007, с. 16; Асмолов, 1990). А, отже, активність студентів у процесі вищої освіти означає й відповідальність за її результати. В основі активності лежить умотивованість до участі в навчально-пізнавальній діяльності. Такі студенти: усвідомлюють цілі навчання; планують і організують свою діяльність; уміють її контролювати; виявляють інтерес до професійних знань; ставлять запитання та вміють на них відповідати (Ягупов, 2002).

Реалізація вказаних вище проявів активності передбачає володіння певними стратегіями навчальної діяльності, які складають уміння вчитись. Активність і вміння вчитись можна порівняти зі здатністю рухатись правильно і раціонально. За В. Ягуповим, досягнення активності студентів у навчанні можливе за рахунок: створення позитивного уявлення про майбутню професійну діяльність; формування розуміння смислу професійної освіти й, відповідно, на цій основі інтересу до професійних знань, навичок і вмінь; вироблення мотивації учіння та майбутньої професійної діяльності; спонукання до правильної оцінки власних дій, вчинків, виховання в них звичок самоаналізу, самоконтролю та потреби самовдосконалення; створення під час навчання проблемних ситуацій, які потребують самостійних, творчих і активних дій, залучення учнів до їх розв'язання; використання діалогічних методів навчання, які формують і розвивають самостійність, творчість і активність студентів; стимулювання колективних форм роботи, взаємодії студентів; організації навчання в умовах змагання, стимулювання ініціативи і творчості; проблемності викладання навчального матеріалу; використання отриманих професійних знань, навичок і вмінь у практичній діяльності; диференціації навчального матеріалу відповідно до розумових і фізичних можливостей та здібностей студентів; уміння педагога відчувати психічний стан студентів тощо (Ягупов, 2002).

Усі вказані вище заходи сприяють активізації й іншомовної освіти в НЗВО. Проте сама лише активність студентів є недостатньою для забезпечення високих результатів самостійної роботи і, як наслідок, подальшої неперервної освіти впродовж життя. Остання вимагає сформованого вміння вчитися. Зміст і структура вміння вчитися студентів

НЗВО є недостатньо вивченою в сучасній вітчизняній методичній викладанні ІМ, що складає *актуальність* цієї статті.

Аналіз досліджень і публікацій. Поняття “вміння вчитись” пов’язується в науковій літературі з навчальною компетентністю як її визначна характеристика (С. Ніколаєва, М. Соловей, Ю. Головач та ін.; Е. Азімов, А. Щукін; А. Хуторской; О. Овчарук; Т. Тернових; Т. Осенчугова; Т. Цунікова; Т. Троїцька; Н. Коряковцева; W. Guanglong; Г. Архіпова; В. Байденко; Л. Павлова). Навчальна компетентність, у свою чергу, реалізується в іншомовній освіті у стратегіях оволодіння ІМ, що досліджувались у роботах М. Min-hsun; А. Cohen, Z. Dörnyei; J. Rubin; А. Chamot, J. O’Malley; А. Chamot, S. Barnhardt, P. El-Dinary, J. Robbins.

Мета статті полягає у визначенні сутності, змісту і структури вміння вчитися в іншомовній освіті студентів НЗВО.

Методи та методики дослідження, що були використані у ході написання цієї статті, включали: аналіз наукової літератури та спостереження за організацією іншомовної освіти студентів НЗВО.

Результати та дискусії. Еміння вчитися є однією з основних вимог освіти студентів НЗВО (Програма з англійської мови для професійного спілкування, 2005, с. 10). У Програмі вказується на доцільність навчити студентів самостійно здійснювати: пошук інформації; академічне мовлення; академічне письмо; організацію та самоусвідомлення; оцінювання (Програма з англійської мови для професійного спілкування, 2005, с. 10).

Проаналізуємо, як вказані вище вимоги співвідносяться з сутністю поняття “вміння вчитись”, його змістом і структурою. У науковій літературі вміння вчитись тлумачиться як *“універсальне поняття, метауміння, бо в розвиненому вигляді воно інтегрує психолого-особистісні характеристики того, хто навчається, зі змістовою та процесуальною основою учіння”* [Овчарук, 2004]. Як вважає автор, наявність цього вміння програмує індивідуальний досвід успішної праці учня (в нашому випадку – студента), запобігає його перевантаженню, сприяє пізнавальній активності, ініціативі, раціональному використанню часу та засобів учіння. Людина, яка звикла самостійно вчитись, не губиться в новій пізнавальній і життєвій ситуаціях; не зупиняється, якщо немає готових рішень; не чекає підказки, а самостійно шукає джерела інформації, шляхи розв’язання, бо вміння вчитись змінює стиль мислення та життя особистості (Овчарук, 2004).

Деякі автори включають поняття “вміння вчитись” до складу навчальної компетентності (Guanglong, 2003) чи навіть ототожнюють з нею (Павлова, 2004).

Термін “навчальна компетентність” тлумачиться W. Guanglong, як *уміння вчитись, навчальні і компенсаторні (адаптивні) вміння, вміння користуватись довідковою літературою і словником, що забезпечують адекватне засвоєння мови для цілей професійного* (в авторському контексті – *медичного*) спілкування (Guanglong, 2003). Н.С. Щерба (2007, с. 17-18) в результаті проведеного контент-аналізу визначає навчальну

компетентність як “здатність самостійно вчитись, яка дозволяє ефективно здійснювати або вдосконалювати навчально-пізнавальну та дослідницьку діяльність у будь-якій освітній галузі”.

Як вважає автор, навчальна компетентність містить 2 основних параметри: базовий (вміння, знання, прийоми, стратегії, навички та ін.); технологічний (керування такими елементами навчальної діяльності, як цілепостановка, планування, аналіз, рефлексія, самооцінка / самоконтроль успішності самої діяльності, а також застосованих до неї прийомів, способів і т. д. (Щерба, 2007, с. 18).

Розглянемо стратегії, що входять до навчальної компетентності. Поняття “стратегія навчання” розуміється Т. Трухановою [Труханова, с. 11] як організована, цілеспрямована та регульована послідовність дій, здійснювана студентами (в авторському контексті – під час діяльності читання), для того, щоб зробити навчання легшим, швидшим та ефективнішим.

Зважаючи на те, що наша публікація присвячена іншомовній освіті студентів НЗВО, розглянемо поняття “стратегія у вивченні ІМ”. Це поняття тлумачиться в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти як “певним чином організована, цілеспрямована та керована лінія поведінки, обрана індивідом для виконання завдання, яке він/вона ставить собі сам/сама, або з яким він/вона стикається” (Загальноєвропейські рекомендації, 2003, с. 10).

Розглянемо різновиди стратегій, що реалізують вміння вчитись і складають його структуру. За класифікацією Р. Оксфорд (1990, с. 37) стратегії у вивченні ІМ розподіляються на 2 основні групи: прямих і непрямих стратегій, які діляться далі на 6 підгруп (див. Рис. 1).

Рис. 1. Класифікація стратегій вивчення іноземних мов за Р. Оксфорд

Подекуди до цього переліку додаються ще 2 групи стратегій: соціально-афективні та стратегії досягнення (Щерба, 2011, с. 101). Розглянемо їх детальніше.

Прямі стратегії – це такі, що пов'язані з вивченням іноземної мови, вони задіюють використання розумових операцій (роз'яснення, перевірку / контроль, запам'ятовування, вгадування / індуктивні міркування, дедуктивні міркування та практику) (Oxford, 1990, с. 37). Непрямі стратегії

є додатковими, оскільки вони лише підтримують навчальний процес. Вони залежать від навчального стилі студента, його емоційних характеристик та моделей поведінки, але не стосуються вивчення мови (Оксфорд, 1990, с. 135).

1. Стратегії запам'ятовування – це способи функціонування та розвитку пам'яті, завдяки яким студент здатний швидше і продуктивніше запам'ятовувати нову інформацію та пригадувати раніше засвоєну. Щоб знайти власну ефективну стратегію запам'ятовування, студентам можна запропонувати випробувати такі варіанти:

- написати слово на одному боці картки, а переклад – на іншому. Такі картки складаються разом і зв'язуються, щоб використовувати для вивчення слів, коли є вільний час (наприклад, у транспорті);

- написати слова на картках, які прикріплюються на рівні очей у робочій зоні вдома;

- складати з новими словами речення та розповіді;

- використовувати такі електронні програми, як VocApp, Anki;

- прописувати нові слова по одному рядку, що дозволяє сформувати відповідні орфографічні навички;

- виконувати додаткові лексичні вправи;

- використовувати асоціації англійських слів зі словами рідної мови (наприклад, слово “foreign” може бути асоційоване за словом “французький”) (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011).

2. Когнітивні стратегії пов'язані з конкретними завданнями навчання і передбачають відбір і презентування навчального матеріалу згідно з цілями і завданнями навчання. Варіантами когнітивних стратегій, які можуть бути запропоновані студентам, є такі:

1) Щоб запам'ятати мовленнєвий зразок:

- можна скласти з ним фразу, якою можна користуватися у багатьох контекстах на заняттях;

- грати з однокласниками на перервах в ігри, хто більше складе речень з мовленнєвим зразком;

- складати розповіді, в яких у кожному реченні має бути потрібний мовленнєвий зразок;

2) Щоб засвоїти граматичне правило:

- можна придумувати римовані фрази типу: “В Suppositional Mood користуймося should” (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011, с. 99).

3. Компенсаторні навчальні стратегії містять способи пошуку виходу з положення, коли студенти не володіють необхідними засобами (знаннями, вміннями) і шукає їм заміну. Їм можна запропонувати такі варіанти стратегій цього різновиду:

- читаючи англійський текст без словника і здогадуючись про значення незнайомих слів або граматичних конструкцій, перевіряти правильність мовної здогадки за контекстом, за морфологічною будовою слова (а коли з'явиться можливість, то і за словником);

• якщо мовна здогадка виявляється неправильною, то доцільно скористатись допомогою компетентного консультанта / словником (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011, с. 99).

4. Компенсаторні комунікативні стратегії (або стратегії досягнення) – це потенційно усвідомлені плани для вирішення того, що людина вважає проблемою в досягненні певної комунікативної мети. Прикладами стратегій цієї групи (стратегій досягнення) можуть слугувати такі:

1) щоб висловити свою думку, незважаючи на брак комунікативної компетентності:

• використання жестів, міміки, рухів, предметів, ілюстрацій, щоб продовжити комунікацію;

• використання синонімів, антонімів, визначень, описів замість невідомих слів;

2) Щоб зрозуміти думку співрозмовника:

• задавати всі типи запитань, зокрема, перепитування;

• показувати предмети, ілюстрації, щоб зрозуміти, що має на увазі співрозмовник;

• використовувати жести, міміку, рухи (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011).

5. Метакогнітивні стратегії ґрунтуються на обдумуванні процесу навчання з метою підвищення його ефективності. Вони використовуються, щоб планувати, контролювати та оцінювати виконання завдань. Їх прикладами є такі:

• складання планів роботи на кожен день, ураховуючи час для відпочинку;

• починати роботу над планом з найпростішого / найулюбленішого заняття (у випадку втоми) чи з найскладнішого (у випадку гарного стану здоров'я);

• ділити великий обсяг роботи на рівну кількість годин / днів / тижнів (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011, с. 99).

6. Афективні стратегії сприяють контролю емоцій: знижують тривожність, слугують засобом самозаохочення та самовинагороди. У цьому випадку студентам можна запропонувати такі варіанти стратегій:

1) щоб знизити тривожність при виконанні складного завдання:

• можна обговорити деталі його виконання з людиною, яка вже виконувала подібну роботу, або уточнити всі деталі (наприклад, у педагога, на сайті університету, в довіднику тощо);

• обдумати, що приємне відбудеться, якщо робота буде виконана якісно і вчасно / що може трапитись у протилежному випадку;

• визначити заходи самозаохочення, якщо робота буде виконана вчасно та якісно;

2) щоб підвищити працездатність:

• покласти біля робочого місця предмети, що символізують відпочинок (книгу, диск з цікавим фільмом тощо) (якщо воля студента

достатньо сильна і ці предмети не матимуть протилежного ефекту) (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011, с. 99).

7. Соціально-афективні стратегії – це способи ефективної взаємодії суб'єктів навчання з іншими для досягнення загальної мети та контроль емоційних станів під час навчання. Стратегіями, що належать до цієї групи і можуть бути використані студентами, є наступні:

- перед важливою розмовою іноземною мовою можна попрактикуватися з зацікавленою людиною чи перед дзеркалом;
- написати план майбутньої розмови, що знизить хвилювання;
- налаштуватися на позитивну думку про те, скільки людей змогли вирішити свої питання іноземною мовою, знаходячись на тому ж рівні володіння нею, що і студент (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011, с. 99).

8. Соціальні стратегії передбачають усі форми співробітництва: уміння і бажання задавати питання, одержувати інформацію, співпрацювати з носіями мови, набувати культурну освіченість. Серед варіантів стратегій цієї групи студентам можна запропонувати:

1) щоб знайти потрібну інформацію:

- визначити ключові слова і за ними шукати в Інтернеті;
- встановити обмеження щодо того, які електронні ресурси є неприйнятними (як-от: Вікіпедія чи студентські реферати для написання дипломної роботи);
- укладати перелік корисних сайтів (складати список літератури), поки робота над завданням триває, а не після її закінчення;
- використовувати фонди електронних бібліотек (Oxford, 1990; Щерба, 2007; 2011, с. 99).

Висновки. Порівнюючи визначення стратегій із вимогами Програми (2005, с. 10), вказаними вище, можна помітити, що основний зміст уміння вчитись у ході іншомовної освіти студентів НЗВО складає володіння ними когнітивними, компенсаторними, метакогнітивними, афективними та соціальними стратегіями (див. табл. 1).

Таблиця 1

Зміст уміння вчитись студентів НЗВО

Різновиди стратегій	Вимоги Програми (2005. с. 10)
1. Стратегії запам'ятовування.	(є допоміжними)
2. Когнітивні стратегії.	Академічне письмо.
3. Компенсаторні навчальні стратегії.	Академічне письмо.
4. Компенсаторні комунікативні стратегії.	Академічне мовлення.
5. Метакогнітивні стратегії.	Організація та самоусвідомлення, оцінювання.
6. Соціально-афективні стратегії.	(є допоміжними)
7. Афективні стратегії.	Академічне мовлення.
8. Соціальні стратегії.	Пошук інформації.

Умовою застосування вміння вчитись є активізація навчальної діяльності студентів. Водночас, як нам видається, стратегії запам'ятовування та соціально-афективні стратегії не слід відкидати і, хоча використання їх не вимагається Програмою, вони є корисними.

Зважаючи на все сказане, залишається додати, що **перспективою подальшого дослідження** в обраному напрямі є визначення методів і форм розвитку вміння вчитися студентів НЗВО.

Література

1. Асмолов А.Г. Психология личности: учебник / А.Г. Асмолов. – М.: Изд-во МГУ, 1990. – 367 с.
2. Дьяченко М. И. Психологический словарь-справочник / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск : Харвест, 2007. – 576 с.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Зязюн І.А. Неперервна освіта як основа соціального поступу / І. А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: зб. наук. праць. – К.: Вид. центр НТУ "ХПІ", 2001. – Ч. 1. – С. 15–23.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / [наук. ред. О. В. Овчарук]. – К.: "К.І.С.", 2004. – 112 с.
6. Павлова Л.П. Исследование влияния игровой деятельности на формирование межкультурной компетенции студентов вуза (на материале иностранного языка) [Електронний ресурс] : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед наук : спец. 13.00.02 "Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)" / Л. П. Павлова. – Ставрополь. – 2004. – Режим доступу: http://209.85.135.104/search?q=cache:VeDhXDPec7kJ:orel3.rsl.ru/dissert/pavlova_l_p/EBD_503A_PavlovaLP.pdf+%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B0%D1%8F+%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%
7. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко, І.І.Зуєнок, В.О.Іваніщева, Л.Й.Клименко, Т.І.Козимирська, С.І.Костирицька, Т.І.Скрипник, Н.Ю.Тодорова, А.О.Ходцева. – К.: Ленвіт, 2005 – 119 с.
8. Труханова Т.І. Індивідуалізація навчання професійно орієнтованого читання англійською мовою студентів технікумів та коледжів економічного профілю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Т. І. Труханова. – К. – 2001. – 16 с.
9. Щерба Н.С. Каталог навчально-комунікативних стратегій і прийомів у підготовці майбутнього вчителя іноземних мов / Н.С. Щерба // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка, Випуск 55. – 2011. – С. 98-102.
10. Щерба Н.С. Підготовка вчителя до формування в учнів іншомовної стратегічної компетенції як засобу адаптації у глобалізованому суспільстві // Нові технології навчання. Збірник наукових праць. Шляхи розвитку духовності та професіоналізму за умов глобалізації ринку освітніх послуг / Н.С. Щерба // Спец. випуск № 48: Частина 2. – Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Вінницький соціально-економічний інститут Університету "Україна", Київ, 2007. – С. 17-19.
11. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
12. Guanglong W. Learning-oriented competence and learning-based society (Abstract) / W. Guanglong // Educational Research.– 2003. – Vol. 24, № 5. – P. 77–81.
13. Oxford R. L. Language learning strategies : What every teacher should know / R. L. Oxford.. – Boston : Heinle & Heinle. – 1990. – 342 p.

References

1. Asmolov, A.G., (1990). Psikhologiya lichnosti: uchebnik [Psychology of the personality]. Moscow : Izdatelstvo MGU [in Russian].
2. Dyachenko, M.I. (2007). Psikhologicheskii slovar'-spravochnik [Psychological dictionary]. Minsk : Harvest [in Russian].
3. Zahalnoyevropeyski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia (2003). [Common European Framework of Reference]. Kyiv : Lenvit, [in Ukrainian].
4. Ziaziun, I.A., (2001). Neperervna osvita yak osnova sotsialnogo postupu [Continuous education as the basis of social development], Neperervna profesiyna osvita: teoriia i praktyka – Continuous professional education: theory and practice, 1, 15-23 [in Ukrainian].
5. Kompetentnisnyi pidhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektivy (2004). [Competence approach in modern education: international experience and Ukrainian prospects for future]. Kyiv : "K.I.C." [in Ukrainian].
6. Pavlova, L.P. (2004). Issledovanie vliianiia igrovoi deiatelnosti na formirovanie mezhkulturnoi kompetentnosti studentov vuza (na materialie inostrannogo yazyka) : avtoref. diss. na soiskaniie uchenoi stepeni kand. ped. nauk. [The research of the influence that game activities produce on the formation of intercultural competence of higher educational institution students]. Stavropol : Stavropolskii ugosudarstviennyi universitet [in Russian].
7. Programa z angliiskoi movi dlia profesiinogo spilkuvan'nia (2005). Kolektyv avtoriv: G.Ye. Bakayeva, O.A. Borysenko, I.I. Zuienok, V.O. Ivanischeva, L.Y. Klymenko, T.I. Kozymyrska, S.I. Kostytska, T.I. Skrypnyk, N.Yu. Todorova, A.O. Khodtseva [English for Special Purposes Curriculum]. Kyiv : Lenvit [in Ukrainian].
8. Trukhanova, T.I. (2001). Indyvidualizatsiia navchannia profesiino oriyentovanogo chytannia angliyskoyu movoyu studentiv tekhnikumiv ta koledzhiv ekonomichnogo profilu : avtoref. dis. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk [Individualised teaching of professionally-oriented reading in English to economy technical school and college students]. Kyiv : Kyivskiy natsionalnyi lingvistychnyi universytet [in Ukrainian].
9. Scherba, N.S. (2011). Katalog navchalno-komunikatyvnykh strategiy i pryomiv u pidgotovtsi maybutniogo vchytelia inozemnykh mov [Catalogue of learning and communicative strategies and techniques in would-be teachers of English preparation], Visnyk Zhytomytskogo derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka, 55, 98-102 [in Ukrainian].
10. Scherba, N.S. (2007). Pidgotovka vchytelia do formuvannia v uchniv inshomovnoi strategichnoi kompetentsii yak zasobu adaptatsii u globalizovanomu suspilstvi [Teacher's preparation to the formation of pupils' strategic competence in English as a means of adaptation in globalised society], Novi tekhnologii navchannia, 48(2), 17-19 [in Ukrainian].
11. Yagupov, V.V. (2002). Pedagogika: navchalnyi posibnik [Pedagogics: manual]. Kyiv : Lybid [in Ukrainian].
12. Guanglong W. Learning-oriented competence and learning-based society (Abstract) / W. Guanglong // Educational Research.– 2003. – Vol. 24, № 5. – P. 77–81.
13. Oxford R. L. Language learning strategies : What every teacher should know / R. L. Oxford.. – Boston : Heinle & Heinle. – 1990. – 342 p.

АНОТАЦІЯ

Формування в студентів немовних закладів вищої освіти вміння вчитись вимагається Програмою з англійської мови для професійного спілкування. Відповідно до неї студентів доцільно навчити самостійно здійснювати: пошук

інформації, академічне мовлення, академічне письмо, організацію та самоусвідомлення, а також оцінювання. Передумовою розвитку цього вміння є активізація їх навчальної діяльності за рахунок: створення позитивного уявлення про майбутню професійну діяльність; формування розуміння смислу професійної освіти й, відповідно, на цій основі інтересу до професійних знань, навичок і вмінь; вироблення мотивації учіння та майбутньої професійної діяльності; спонукання до правильної оцінки власних дій, вчинків, виховання в студентів звичок самоаналізу й самоконтролю та потреби самовдосконалення; створення під час навчання проблемних ситуацій, які потребують самостійних, творчих і активних дій, залучення до їх розв'язання; використання діалогічних методів навчання, які формують і розвивають самостійність, творчість і активність студентів; стимулювання колективних форм роботи, взаємодії; організації навчання в умовах змагання, стимулювання ініціативи і творчості; проблемності викладання навчального матеріалу; використання отриманих професійних знань, навичок і вмінь у практичній діяльності; диференціації навчального матеріалу відповідно до розумових і фізичних можливостей і здібностей студентів; уміння педагога відчувати їх психічний стан тощо.

Передумовою розвитку в студентів уміння вчитись є навчання стратегії вивчення іноземної мови, що визначаються як: певним чином організовані, цілеспрямовані та керовані лінії поведінки, обрані індивідом для виконання завдання, яке він/вона ставить собі сам/сама, або з яким він/вона стикається. Порівняння вимог Програми та визначень груп стратегій дозволило тлумачити зміст вміння вчитись студентів немовних закладів вищої освіти як володіння когнітивними, компенсаторними навчальними, метакогнітивними, афективними, соціальними стратегіями та стратегіями досягнення.

Ключові слова: вміння вчитись, активність, стратегія вивчення іноземної мови.